

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2010
FORFATTER:	Tapio Juhl
TITEL:	Elektrikerlærling hos H. Overbeck 1956-60.
KORT RESUME:	Dagliglivet og kulturen i et velrenommeret el-firma og karakteristik af nogle af de ansatte.

ELEKTRIKERLÆRLING HOS H. OVERBECK 1956-60

AF TAPIO JUHL

Det er i år 50 år siden, jeg blev udlært. Min artikel burde derfor måske hedde: Som jeg husker det. For tiden er gået, og jeg har nået en alder, hvor jeg må indrømme – at jeg kan huske forkert! Men jeg har bestræbt mig for at være præcis. Og skulle der være overset noget, så bær over med mig – men husk dog på, at den gode historie altid rummer en varierende grad af både under- og overdrivelse.

MIN FØRSTE DAG

Den 19. oktober 1956 begyndte jeg kl. 07.30 min læretid hos firmaet H. Overbeck, Jernbanegade 21. I min nye lysegrå kedeldragt stod jeg og lænede mig op ad en hylde mellem de forsamlede svende. Overbeck dukkede op og henvendte sig til mig for første gang med sin brummende stemme: "Hvis du er vant til at læne dig op ad noget, må du hellere finde dig et andet arbejde". Lagerforvalteren tog mig hurtigt med ned til kabelkælderens. "Du skal ikke tage dig af den gamle, få nu ryddet lidt op i kablerne".

OPVÆKST I LUNDERSKOV

Jeg er født i Finland den 23. marts 1941. På grund af krigen mellem Sovjetunionen og Finland 1939-44 blev 70.000 finske børn i alderen 1-9 år sendt til Sverige, Norge og Dan-

mark. 37.000 danske familier tilbød i marts 1940 at tage et finsk barn til sig. Der blev kun brug for, at 3.764 børn blev anbragt i Danmark. Sverige tog de fleste. Efter krigen blev hovedparten sendt tilbage. I Danmark blev 551 af forskellige årsager. Jeg var en af dem.

Den 21. maj 1943 blev vi modtaget på Kolding Banegård af Lokalkomiteén for Finlandshjælpen i Kolding af bl.a. fru (finske) konsul Andreasen. Min mors sidste besked til min storebror inden afrejsen fra Finland var: "Pas nu godt på Tapio!"

Jeg kom til manufakturhandler Karen Juhl i Lunderskov. Chresten Juhl (hendes mand) var død i 1940 umiddelbart før Besættelsen. Men jeg fik to store søskende, Inge og Ulla. Min 3 år ældre storebror Antero kom til familien A.M. Hansen, Lunderskov. I 1947 skulle han tilbage til Finland. Jeg kunne blive sammen med Penti hos cykelhandler Jakob Erlandsen, Jouko hos Bernhard Nilsen fra møllen og Olavi hos autoforhandler Alex Nielsen. Jeg skylder Danmark liv, opvækst og uddannelse.

Lunderskov Skole var delt. I underskolen for 1. til 3. klasse underviste lærerinderne Marie Madsen og Charlotte Port. Efter underskolen blev vi flyttet op i overskolen, hvor Niels Mygind, Johannes Hedegaard Laursen, Gerda og Børge Pedersen samt Svend Jacobsen og Niels Peter Larsen var lærere. Der blev

ikke taget et særligt hensyn til os fra Finland, vi indgik på lige fod med de øvrige. Fra folkeskolens 6. klasse kom jeg til Vamdrup Realskoles 2. mellem. Det første år i A.C. Andersens skole gik vist nogenlunde. Men efter eksamen i 3. mellem meddelte A.C. Andersen, at jeg ikke mere var ønsket på den private realskole.

Modsat i dag, hvor unge mennesker har en vifte af uddannelsesmuligheder, var det almindelige dengang, at et ungt menneske fik en læreplads hos en håndværker. En læreplads, en knallert, en tweedjakke, sorte smalle bukser og spidse sko. Så var man ligesom ”med”. Håret skulle også gerne sættes stort op. Men det var vanskelig at få en plads hos en håndværker. Jeg besøgte samtlige mestre i Lunderskov og omliggende byer. Det var ligegyldigt, om jeg blev tømrer, snedker eller elektriker. Bare jeg kunne få en uddannelse.

I flere uger cyklede jeg rundt for at spørge om en plads. Men alt var optaget. Der var ventetider på flere år. Det var en vanskelig tid. Dengang var det ikke velset at gå uden et arbejde. Min altid nærværende svoger Cai, søn af overtrafikkontrollør Henry Olsen fra Bakken i Lunderskov, havde gået på gymnasiet i Kolding sammen med H. Overbecks søn, Hans Christian. Min svoger kontaktede Hans Christian og forhørte ham om muligheden for en læreplads i firmaet. Der blev aftalt en dag, hvor jeg skulle fremstilles for overmontøren; det var en fredag.

Min mor, storesøster Inge og jeg mødte op. Firmaet ville gerne tage mig, men der var 3 års ventetid på en læreplads. Akkurat samme besked, som jeg havde fået alle andre steder. Men efterfølgende mandag blev jeg ringet op. En, der skulle ansættes som lærling, var ikke

mødt op. Jeg kunne begynde med det samme. Det første halve år var det dog reglen, at man var ”svajer” – bybud. Man skulle ses an. Hæredes.

FIRMAET H. OVERBECK

Forretning og værksted lå på Jernbanegade 21. Over for på hjørnet af Gråbrødregade og Jernbanegade lå Kehlet Stella Nova og modsat Højskolehjemmet, hvor Erik Moseholm på lørdag aften underholdt glade lærlinge med svingende jazzmusik og citronvand til under en krone stykket.

Man skulle gennem en port med gule fliser. På højre side var H. Overbecks el-forretning. På venstre City Sko. Inderst i selve gården lå der til venstre en opgang til et skomagerværksted. Lige for en cykelforretning med Olsen som indehaver. Olsen havde bl.a. sejlet på Titicacasøen (Sydamerika) og havde på værkstedet en abe i et bur. Helt ovre til højre under et halvtag var der en trappeopgang til værksteder, frokoststue og lager. På anden sal lå vores TV- og radioværksted. På modsatte side af gården var der en kælder med kabler. Sorte juteomviklede og blyarmede, nogle med omviklede stålbånd.

Umiddelbart ved siden af privatboligen på hjørnet af Behrensvej og Fredericiagade havde firmaet sin filial, et elektromotorisk værksted med en mestersvend, to svende og en lærling.

H. Overbeck var et velrenommeret firma. Det var mit indtryk, at vi havde de største og bedste kunder. Det var, sådan følte jeg det, en ære at blive betjent af og handle med firmaet. Blandt andre håndværkere forekom udtrykket ”kong Overbeck”. Vi så aldrig fru Over-

Elinstallatør H. Overbeck. Foto ca. 1955.

beck, vidste slet ikke, hvorledes hun så ud. Overbeck var aktionær i Saxildhus, medlem af logen og var altid meget velklædt; jakke, vest og sorte sko. I vestelommen glimtede guldkæden med logemærket.

Vi mødte altid mester to gange om dagen. Om morgenen 07.30, øverst ved trapeopgangen, sagte med en brummende lyd: "God morgen". Og ved fyraften på slaget 17.00. Ingen lyd, blot et nik. Men ve den arme stak-

kel, der enten kom for sent eller gik for tidligt: "Nå, du vil nok ikke være her mere". Eller: "Er du begyndt at holde ferie?" Overbeck tålte ikke, at man "hang ud", ikke lavede noget. En dag stod jeg i frokoststuen sammen med Speedtsberg; det var lige op til fyraften: Speedtsberg så, at Overbeck kom nede i gården. Speedtsberg: "Løb ned og luk vinduet i kælderen!" – "Jamen Speedtsberg. Det har jeg lige lukket!" – "Jamen for helvede dreng, så løb ned og luk det op igen!"

Firmaet blev ledet konsekvent, dygtigt og uden mange ord fra mesters og overmontørs side. Det hele lå ligesom i luften. Omkring 1958 kom sønnen Hans Christian til efter udstået eksamen som ingeniør. Der blev øverst indrettet en dyr lejlighed. Han var ikke ligefrem elsket af svendene, som havde vænnet sig til mester selv. Hans Christian optog mange småfilm, bl.a. ved 35 års firmajubilæet på Saxildhus i 1959. Han overtog firmaet efter faderens død i 1975. Hans Christian Overbeck var hård ved sig selv og døde allerede i 1989.

Medarbejderne brugte cyklen eller en knallert – enten Puch eller Diesella. Overbeck havde en stor Chevrolét med en særlig montering, der skulle forhindre, at han kom for tæt på andre biler eller kantsten. På højre side var der nederst fastgjort en ca. 30 cm. stålpind, der ved nærkontakt gav en skrabende lyd i bilens karosse. Overmontøren havde firmabil, en lille grøn Opel med firmanavn på begge sider.

Firmaet H. Overbeck flyttede i midten af 1960'erne ned på Havnepladsen ved siden af restaurant Skandinavien. Her blev det 1984 overtaget af Søren Reinholdt Rasmussen og Jørgen Paulin.

DE ANSATTE

Der var i min tid omkring 20 ansatte samt ca. 10 lærlinge. Lærlinge måtte ikke ryge i arbejdstiden. Slet ikke drikke øl. Blandt lærlinge var der en unævnelig, hierarkisk opbygning. Yngste lærling nederst, ældste øverst. Det var kutyme, at vi bar svendens værktøjs-taske. En lussing for utidig opførsel kunne forekomme. Hver lærling havde sin favorit-svend, en, man gerne ville arbejde sammen med. Min hed Carlo Juhl. Man vidste det fulde navn på favoritsvenden, ellers var vi kun på efternavn med alle udlærte. Nedenstående navne markeret med kursiv er samtidige (1956-60). Fornavne og adresser har jeg fundet i Kolding Vejviser 1957-58.

"Walle-Hansen". (Donald Walther, Caspar Müllers Gade 2). "Salon-montør". Det vil sige, at han altid var i jakkesæt og slips. Det var hans opgave at besøge de finere private hjem. Snakke lidt med de altid hjemmegående hustruer, ordne en defekt prismelysekrone, måske også skrue et billede op på væggen. Hansen boede på brandstationen ved havnen. Stationen havde til stadighed 11 brandfolk boende. Og ud over sit arbejde hos Overbeck var Hansen ansat som lysmester i Sans Souci varietéen i Jernbanegade. Hvis Hansen skulle undersøge, om der var strøm på en ledning, spyttede han på en finger og folte efter. Det imponerede en lærling.

Heick. (Edvard B., Sneppevej 8). Var sammen med Mogensen og Vagn O. Pedersen også operatør i "Biografen" i Helligkorsgade. Var den første af svendene, der fik fjernsyn.

Wendorff. (Carl Frederik, Sneppevej 10). Altid pibe i munden og en glad latter. Arbej-

dede en stor del af tiden på slagterierne på havnen eller DAKA i Lunderskov.

Thomsen. (Preben, Koldingbjerg 15). Var på radioværkstedet på 2. sal. Et spark i gulvet betød en sodavand. To spark mere, så skulle der også hentes brød hos bageren i Helligkorsgade.

Christensen. (Holger J., Thorbjergvej 13). Vist en af de ældste i firmaet. Kunne ophidset skælde meget ud, hvis man havde brugt en topmuffe til samling af de vulkaniserede ledninger frem for at bruge en langmuffe. Christensen underviste også på Teknisk Skole om aftenen, hvor han var almindelig frygtet af os lærlinge.

Jensen. (Fornavn, adresse?). Altid en cigaret, tophue og Puch-knallert. Den meget dyg-

Firmaudflugt til Bramdrupskov. Siddende fra venstre: Svend Børge Bentzen, Edvard Heick, William Speedtsberg, Holger J. Christensen, "Walle-Hansen". Bagest fra venstre, nr. 5 er Jørgen R. Andersen, 1950.

tige svend, som altid skulle stille spørgsmål til lærlingen om, hvorfor en ting netop skulle gøres sådan for at være korrekt og i overensstemmelse med Stærkstrømsreglementet. Jensen underviste også på Teknisk Skole. Fik eget firma i Fredericia og blev senere overlærer på den tekniske skole i Odense.

Andersen. (Jørgen Ringstrøm, Carl Plougs Vej 40). Var fast svend på Hørfabrikken. Det var reglen, at alle lærlinge skulle være sammen med Andersen i mindst 6 måneder. Det var slet ikke morsomt som ung lærling at skulle ind til ca. 50 piger i vådspinderiet, hvor damp og temperatur gjorde noget særligt ved pigernes lette påklædning. Ens ører var altid meget røde.

Bentzen. (Svend Børge, Stejlbjergalle 13). Fåmælt og korrekt. Blev overmontør efter Speedtsberg.

Ovesen. (Mogens S., Hospitalsgade 51). Hans befriende og hjertelige latter kunne høres over alt. Man var slet ikke i tvivl om, hvor Ovesen befandt sig på byggepladsen. Pettisser var slet ikke ham. Kom senere til KOH.

Secher. (Carl E., Fru Jyttes Vej 1). I pæne bukser, jakke og slips. Sad i sit lille glasbur ved frokoststuen og udarbejdede tilbud og overslag. Secher var bror til tegneren Alex Secher. Secher blev senere fast montør på DLG.

Speedtsberg. (William, Kongebrogade 22). Overmontør. Altid i jakkesæt, folkevognskasket og cigarstump. Lille rund mand med en stemme som en kædesav. Der var ikke meget smalltalk, når beskeder skulle gives. En søn, Hans Erik var ansat på det elektromotoriske værksted på Behrensvej.

Rosenkrands. (Poul, Agtrupvej 6). Lager-

Firmaudflugt til Knivsbjerg. Fra venstre mod højre: Knud Juhl, Jørgen Beirholm, Carlo Juhl og Åge (efternavn ?), ca. 1951-52.

forvalter med hornbriller og gul kittel. Alle lærlinges ven og beskytter.

Juhl. (Carlo, Frydsvej 2). Min favoritsvend. Faderen havde været "klog mand" i byen. En bror var ansat som blikkenslager på Hørfabrikken. Carlo Juhl kunne citere Oehlen-schläger udenad samt – på trods af et stort korpus – demonstrere de vanskeligste ballettrin. Ofte tog han mig med på fisketure eller til et lejet sommerhus ved Vestkysten. Indtil hans død havde jeg jævnligt kontakt til Carlo Juhl. Han døde på Kolding Sygehus. Jeg nåede at sige farvel til ham. Jeg skylder Carlo meget; et begavet og et funderende menneske.

Mogensen. (Svend, Gøhlmannsvej 86). Stille og beskeden. Havde en lang periode som montør på slagteriet. Her var der ud over de løsere altid en fast, Gundersen (Jens Harald, Kongebrogade 70). Hans passion var at holde regnskab med samtlige nedstyrede

jetjagere i Danmark. Jeg mener, han kom op på omkring 70.

Raarup (Jens P., Dreyersvej 27). Han var fænomenal dygtig med sine hænder; kunne ud af kobber en- og tørrer lave de smukkeste små tekander og lysestager.

Speedtsberg. (Hans Erik, søn af William S. Kongebrogade 19). Mestersvend på værkstedet på Behrenssvej. Her var også Finn Audi Jensen og Holger Halberg samt en lærling.

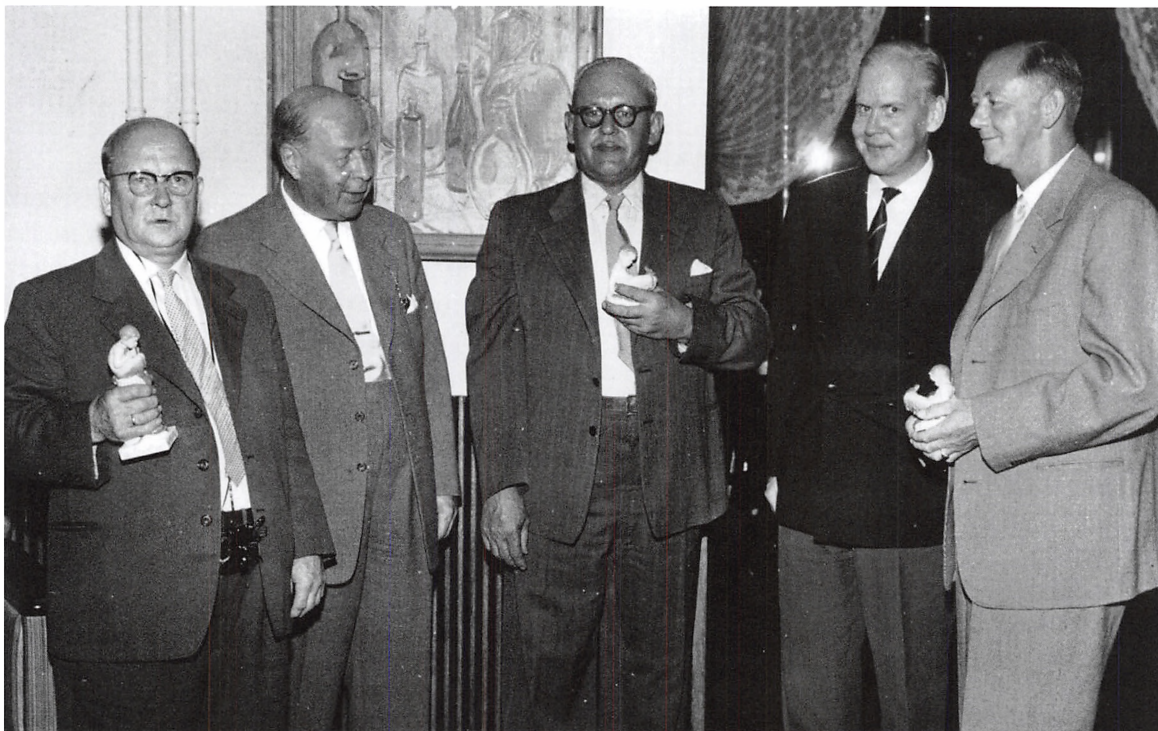
Halberg. (Holger, Søndervang 29). Fast mand på Behrenssvej. En meget dygtig håndværker, altid stille og beskeden. Blev senere ansat på Dansk Kraftemballage i Kolding.

På kontoret var der ansat en bogholder. Og i forretningen en ekspedient (Holtehus) samt en kassedame.

HVERDAG I FIRMAET

Om morgenen inden mødetid stod svendene for sig selv i hjørnet ved trappen til værkstedet og frokoststuen. Rygende og småsnakkende. Lærlinge samledes i et kælderrum sammen med skraldespandene.

Kl. 07.30 gik alle op ad trappen, svendene først. Øverst oppe H. Overbeck brummende: "God morgen". På lageret øverst fik svendene

Fra venstre mod højre: William Speedtsberg, H. Overbeck, Jens Raarup, Hans Christian Overbeck, Jens H. Gundersen, 1959.

udleveret opgaver for dagen. Svendene valgte selv den lærling, de ville have med. Rosenkrands udleverede sammen med yngste lærling de nødvendige materialer. Var lageret ikke i stand til at levere tingene, var det lærlingens arbejde på en tre-hjulet varecykel eller en "Long-John" at hente det manglende hos Nordisk Solar på Haderslevvej, hvor letvægtsbokseren Orla Dalby og Jens A. Skeem ekspederede, eller måske hos firmaet G.H. Born i Låsbygade 61. På et tidspunkt kom det til en uoverensstemmelse mellem Nordisk Solar og H. Overbeck. Overbeck handlede herefter kun med G.H. Born.

Det kunne godt være en lang tur på cykel med 25 længder stålrør à 4 meter til Andst eller Julemærkesanatoriet ved Kolding Fjord. Yderst lå Drejens Optagelseshjem, hvor vi også havde arbejde meget længe. Her arbejdede jeg sammen med den senere skuespiller Erik Paaske. Han sang altid, meget højt. Det var Siegfried Pedersens sange. En altid glad og morsom murer.

Tonen i firmaet var fåmælt og sober. Vi lærte "rettidig omhu", og arbejdet skulle udføres korrekt. F.eks. skulle alt skrues fast, søm var bandlyst. Så når vi f.eks. skulle sætte 100 m kabel på træbjælker, brugte vi naturligvis søm til fastgørelsesbøjlerne (altid med en hammers længde mellem bøjlerne). Svenden gav så besked på, at jeg med en blyant tegnede kærv (altid parallel med kablet) på samtlige sømhoveder. Så opdagede Overbeck eller Speedtsberg intet.

Efter ca. 10 min. tid begyndte vi at sive ud til vores forskellige opgaver. Fra 12.00 til 13.00 var der frokost. Jeg spiste på KFUMs pensionat i Østergade 17. For 2,30 kr. købte man et varmt måltid mad med to retter og

kaffe bagefter. Pensionatet flyttede senere til nye lokaler i Bredgade ved åen. Der var slet ikke samme familiære hygge som i Østergade.

Hen mod fyraften kl. 17.00 var alle hjemme. Igen modtog Overbeck os på trappen – uden ord, blot et nik. Arbejdsbogen skulle udfyldes, timerne gøres op. Vi skulle helst ende med en dag på 8 ½ time. Og for at regnskabet kunne passe, kunne det ske, at en privatkunde, der ikke havde givet kaffe, fik en halv time ekstra på opgørelsen; vel at mærke hvis svenden vurderede, at kunden havde råd. Det kunne også gå den anden vej, hvis vi fik for mange timer på vores opgørelse. Svendene udviste et stort socialt sindelag, men det kunne gå for vidt. Da vi sammen med andre håndværkere havde arbejdet meget længe på et hus i "den dyre del" af Strandhuse uden at få hverken vådt eller tørt, satte malerne sidste dag et stort skilt op på endegavlen med ordene: Villa Kaffeløs!

Vi arbejdede også om lørdagen. Alle lærlinge var hjemme kl. 12.00. Den sidste time inden fyraften skulle anvendes til oprydning og rengøring. Det var lagerforvalteren, der kontrollerede arbejdet. Rosenkrands var altid flink. En overgang blev Jensen ansat som lagerforvalter, han kasserede ofte vores arbejde. "Om igen". Og så var mit tog kørt, og jeg kunne først komme hjem med næste tog ved 15-tiden.

Den sidste uge i november skulle vi altid hænge guirlander op i gaderne. Det var et træls og slidsomt arbejde, der altid skulle foregå om aftenen, når trafikken havde lagt sig. Men folk var flinke, når de fra deres vinduer stak lidt godt ud til os på de lange stiger.

Elektriklærlærlinge hos Overbeck. Fra venstre mod højre: John Schibler og Knud Juhl, ca. 1948-1949.

DE FØRSTE TV

Det var i fjernsynets første år. Forretningen havde altid et tændt apparat kørende om aftenen. Der kunne godt være sort af menne-

sker uden for forretningen i Jernbanegade. Det var altid et godt arbejde at skulle montere et TV sammen med Thomsen fra radioværkstedet. Antenne og mast skulle monteres højt på en skorsten, retning mod senderen finjusteres, kabler føres ned. Vente på prøvebilledet, så vi kunne finindstille programmet. I ventetiden blev der enten arrangeret frokost- eller kaffebord. Det hele kunne tage meget lang tid, ofte en halv dag. Der var en næsten andægtig stilhed i stuen, når signalet endelig kom igennem. Der var en familiær stemning. Thomsen kendte næsten alle i Kolding, historier blev udvekslet. Lærlingen skulle bare holde sin mund.

KUNDERNE

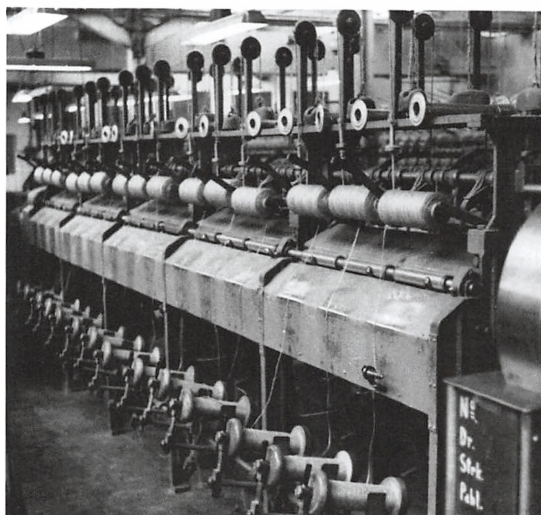
Der var privatkunder og virksomhederne. Privatkunderne tog "Walle-Hansen" sig normalt af. Det var ikke her, pengene lå. Det var DSB, Posthuset, Hørfabrikken, Damaskvæveriet, Andelssvineslagteriet, Fyrværkerifabrikken, Kolding Havn, Cold Stores, Civilforsvarsbunkeren, Folkebladet og Jydske Tiden i Jernbanegade, Jochum Jensens Maskinfabrik, den ny skole i Andst, det ny seminarium på Dyrehavevej, sølvsmed Anni og Bent Knudsen, DAKA i Lunderskov, Slotsmøllen og Koldinghus. Som lærling var jeg med alle steder; enkelte vil jeg fremhæve:

Hørfabrikken. Firmaet havde konstant en fast mand på fabrikken. Andersen havde sit lille lager og kontor under en trappe. Alle lærlinge skulle være hos Andersen et halvt år. Det var her Rindal (rindalismens fader) var lagerforvalter. Og bad man om 76 stk. 3/16 møtrikker, hældte Rindal dem fra æsken op i sin hånd og lagde dem på disken. Første

gang spurgte jeg vantro: "Jamen, der er da ikke 76?" – "Så tæl efter", sagde Rindal. Der kunne måske være 77, men aldrig under det bestilte antal.

Vi fik en meget alsidig uddannelse på fabrikken. Ofte skulle vi arbejde under pres, maskinerne skulle jo køre fortsat. Skulle vi f.eks. støbe bolte i gulvet til en ny el-motor, blandede vi svovl i betonen. Den størknede på ingen tid, og maskinerne kunne genoptage arbejdet. Vi fik indsigt og øvelse i elektronik, el-motorer og smedearbejde. Bag fabrikken havde man en afdeling der fremstillede underlag til tæpper (Duralay). Den blev ledet af en altid tavs mand, hvorom man sagde, at han havde været i Fremmedlegionen.

Jeg skulle møde kl. 07.00, og da der ikke afgik tog fra Lunderskov på det tidspunkt, måtte jeg købe mig en brugt, grøn Diesellaknallert med krankmotor og glidende kobling. Det blev til lange dage. Det var vinter, og ordentlig beklædning eksisterede ikke, men en avis inderst mod mave og bryst tog den værste kulde. Hjemmefra kl. 06.15. Arbejde til 17.00. Møde på Teknisk Skole kl. 18.15 og færdig kl. 21.20. Hjemme igen ved 22-tiden. Alle dage – også fredage. Undertiden var jeg så træt, at jeg var lige ved at falde i søvn. Værst var det, når jeg stod øverst på en hejsestige. Ofte måtte jeg klamre mig med begge hænder. Men pjækkeri eksisterede ikke. Jeg har kun haft fire sammenhængende sygedage i løbet af de 4 år, da jeg engang kortsluttede 60 Amp lige foran øjnene. Jeg var blind i tre dage. Svendene kaldte det "svejse-øjne". Læge gik man ikke til. Men Andersen var en rar svend. Han havde altid morsomme bemærkninger til de mange piger, der var ansat i spinderierne. Men det var ikke al-

Det var et kompliceret maskineri, der skulle holdes gang i på Hørfabrikken. Foto ca. 1950.

tid nemt for en uskyldig 17-årig lærling. Piger i flok kunne dengang godt have et særligt sprog. Fabrikken på Mosevej lukkede i 1969.

Jydske Tidende. Over for Kolding Folkeblad, hvor vi også forestod ombyggningsarbejdet, lå *Jydske Tidende*. Forretningsfører var Johannes Ejler. Sønnen Jørgen blev ansat senere "men på samme betingelser" – altså uden særlige hensyn. Man var klar over, at det ikke ville vare længe, inden billederne i aviserne blev trykt i farver. Man ville være på forkant. Der blev bygget en ny fire-etagers bygning i gule håndstrøgne sten i baggården. En rotationspresse af mærket Wifach, der kunne trykke farvebilleder, blev indkøbt i Schweiz. En montør fra firmaet fulgte med. Det var et godt arbejde på avisen. Vi var mange håndværkere. Alle svende fik 50 øre mere i timen – betalt af avisen. Og skulle der være ophold

i arbejdet, måtte ingen gå hjem. De skulle blive, hvis der pludselig opstod et behov. Det betød adskillige gode middagslure på papirullerne fra Finland. Kaffe formiddag og eftermiddag, kager fra Saxildhus, cigaretter og cerutter til alle. Men efterhånden var den gode service rygtedes blandt håndværkerne i Kolding, så fra vi var en fast stab af ca. 15, voksede antallet af kaffesøgende til det dobbelte. Ordningen stoppede så. Hver morgen samledes alle håndværkere på det øverste stillads. De stod samlet i en klump, stille og pibe-rygende i den kommende dags morgendis. En morgen listede jeg mig med (lærlinge var ellers ikke velkomne). Fra flokken lød det stilfærdigt: "Hold da kæft". "Det er stærkt". Og fra et vindue på den modsatte side af gården kunne jeg nu se en ung pige lave morgengymnastik, sådan helt afklædt.

Håndværkerne drillede hinanden. Og da elektrikerne en dag skulle tage hævn over for malerne, tømte vi et antal malerbøtter, monterede dåserne fast til gulvet med vores nyindkøbte Hilti-sømpistol og hældte malingen tilbage i de nu fastgjorte dåser. Det blev der snakket meget om. Men rotationspressen blev færdig, klar til at trykke farvebilleder, hvis andre aviser fik samme idé. Bygningen er der ikke mere. Netto har overtaget pladsen.

DAKA. I en meget lang periode var Wendorff fast elektriker på destruktionsfabrikken for døde dyr. Og da jeg boede i Lunderskov, var det naturligt, at jeg også arbejdede der. Oven over fyrkedlerne havde vi vores lille lager; et sted, hvor vi kunne være os selv. I smedjen neden under herskede Egon Laursen og "lange Pedersen" (Frederik). Der hang en sød, ubehagelig lugt over det hele. Tøjet lugtede konstant af dødt kød, og vi

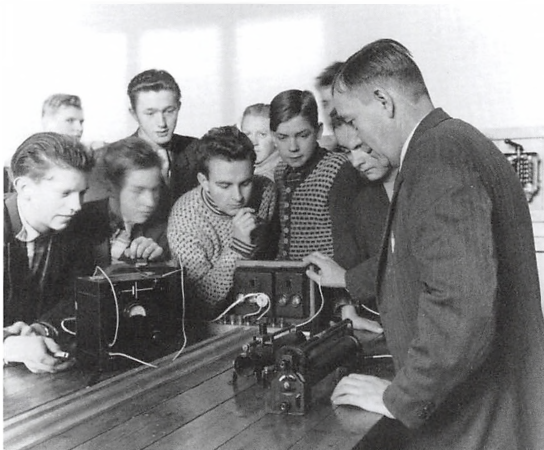
måtte skifte fra yderst til inderst, inden vi tog hjem. Men til sidst var vi så hærdede, at vi kunne spise vores madpakker på kanten af kogekarret. På grund af en uoverensstemmelse overtog det lokale el-firma arbejdet for Overbeck.

Slotsmøllen. Det lokale bryggeri skulle bygges om. To svende og en lærling blev sat på arbejdet, der varede et par måneder. Håndværkerne måtte drikke alt det øl, de behøvede, lærlinge dog kun sodavand. Men efter et par ugers heftigt drikkeri orkede man ganske simpelt ikke mere. Dagsrationen blev herefter frivilligt sat til en enkelt.

Koldinghus. Museet var min sidste arbejdsplads hos firmaet H. Overbeck. I et samarbejde med den tidligere museumsinspektør Sigvard Skov skulle der installeres lys i alle montrer og skabe i "den hvide sal". For nogle år siden besøgte jeg museet, og det var en stor glæde for mig at konstatere, at lysene var der endnu og virkede efter hensigten.

TEKNISK SKOLE

På Vesterbrogade 6 lå Teknisk Skole. Det var her elektrikerlærlinge blev undervist af bl.a. Jensen og Christensen. Frisøreløverne holdt til i underetagen; dem regnede vi ikke rigtig. Vi havde undervisning 5 af ugens dage fra 18.15-21.20. En kort sommerferie var indlagt. Ydermere var der mulighed for, at man efter undervisningen kl. 21.20 kunne tage forberedelseskursus til ingeniøruddannelsen. Det gjorde en del af os. Undervisningen varede en halvanden times tid med efterfølgende forberedelse hjemme til næste aftens undervisning. Klokkerne kunne godt blive både 01.00 og 02.00, inden jeg kom i seng.

Elektrikerlærlinge undervises af Holger J. Christensen på Teknisk Skole. P. Thastum, 1955.

I 1959 ændredes betingelserne for undervisningen hver aften på Teknisk Skole. Vi kunne nu herefter "nøjes" med 6 ugers dagundervisning i Haderslev. Det var en stor lettelse. Ydermere ændredes svendepøven. Tidligere bestod prøven i, at aspiranten lavede et stykke praktisk arbejde, som så skulle vurderes af en "skuemester". Nu ændredes det til, at alle skulle gennem 5 ugers undervisning på Hadsten Håndværkerskole med en efterfølgende teoretisk og praktisk prøve på skolen. Jeg skulle installere et oliefyur med kabler, røgkontrol og overkøgningstermostat. Nu var jeg svend!

LØN OG JULEGRATIALE

En nyudlært svend fik det første år 176,- kr./ugen. Efter det 300,- kr./ugen. En ny lærling fik 16,- kr./ugen det første år. Sluttede med 39,- kr./ugen. Når der ud af de 16,- kr. skulle lægges 10,- kr. til side, var der ikke meget at

gøre med. En pakke tobak og måske en billet til biografen eller adgang til Højskolehjemmets jazzballer. Undertøj, kedeldragt, kost og logi kunne jeg få hjemme. Alt andet skulle der spares op til. Men jeg nåede knallerten, tweedjakken, de sorte smalle bukser og spidse sko.

Den sidste dag inden juleferien kom Overbeck selv rundt med en lille kuvert til hver enkelt med et brummende ønske om en glædelig jul. Jeg ved ikke, hvad de enkelte fik, men da vi selv skulle holde os med værktøj, købte jeg altid lidt for pengene. Ting, som jeg fortsat har glæde af.

Elektrikere var dengang lidt ringe aflønnet. Håndværket havde altid betragtet sig selv som lidt hævet over andre. Det med at strejke hørte "de lavere" håndværk til. Men man mandede sig dog op først i 50'erne. Strejkede – fik afslag. Fortsatte strejken. Men som "Walle-Hansen" fortalte mig: "Efterhånden var vi blevet så sultne, at vi sagde ja til et tilbud, der var ringere, end det vi oprindeligt havde".

FRITIDEN

Der var uendelig lidt fritid. Ofte sov jeg weekenden væk. Pengene var få. Men jeg kørte mange ture på min knallert – Sandersvig, Hejls, det sydlige Fyn og langs Vestkysten til Ålborg. Overnattede på forladte steder. Det var den uendelige frihed. Og havde jeg endelig råd til bal og farver, var Højskolehjemmet stedet. Det var billigt at komme ind, og en citronvand kostede under en krone. Ingen drak øl eller andet spiritus. En citronvand smagte netop så forfærdeligt, at den nemt kunne strække en hel aften. Men Erik Mose-

holm og Papa Bues Band var det væsentligste. KIF-Hallen arrangerede også koncerter for os unge. Min gode ven Arne Ole Dybbro og jeg var ofte af sted. Problemet var blot det, at når koncerten var forbi, gik der ingen tog til Lunderskov. At blive hentet med bil var utænkeligt. Så gik vi de 15 km hjem ad sporlegemet, eller vi overnattede på toilettets terrassogulv på banegården i Kolding. Vi kunne så tage det tidlige posttog ved 5-tiden. Vi fik altid lov til at komme med.

Jeg meldte mig ind i Kolding Roklub. Formanden hed John Krogsager, og kontingentet var 4 kr./mdl. for lærlinge o.lign. Der var et godt fællesskab. Vi kunne nemt fylde 10 til 15 inriggere de to aftner om ugen. Vi ville gerne fællesskabet, vi følte som en flok nyindkaldte rekrutter, at vi var afhængige af hinanden. – I dag har min roklub i Skive besvær med at fylde en enkelt båd. Unge mennesker af i dag vil sig selv. Samfundet bliver mere og mere individualiseret.

DA "ROCK OG RULLEN" KOM TIL KOLDING

Midt i 50erne kom rocken til Danmark. Der var lavet en film over fænomenet, og da den blev vist i København, gik de unge amok. Slagsmål med politiet, og man dansede i blomsterkrukkerne på Rådhuspladsen. Filmen kom til Kolding. Jeg så den ikke selv, men havde taget toget til Kolding for at iagttage eventuelle uroligheder. De unge kom ud af Kino i Østergade. Opsatte – men intet politi! Der bredte sig en rådvildhed over masserne. Men da man vidste, at københavnernes havde danset i blomsterkrukkerne, drev flokken op på Akseltorv og hoppede op. Intet skete – in-

Hans Erik Speedtsberg, ca. 1962.

tet politi. Flokken drev nu syngende og hujende ned mod politistationen på Rendebanen. Der stod man så afventende. Intet skete. Skuffelsen begyndte at brede sig. Luften var varm og antændt. Men nu begyndte betjentene at komme. Enkeltvis dukkede de op på deres cykler og mødte op på stationen. Der kom mange. Efter lidt tid myldrede betjentene ud fra stationen, dannede en kæde og begyndte at rydde Bredgade med hunde og stave fra en ende. Jeg havde presset mig helt ind i en opgang, men fra gaden kunne jeg høre de tunge suk, når en knippel ramte. En ung mand blev indfanget på den nærliggende parkeringsplads mod åen. Der var 3 betjente om det. Han fik virkelig mange bank og spark. Et råb lå på tungen, men jeg turde ikke.

MIN SIDSTE ARBEJDS DAG HOS FIRMAET

Den 20. december 1960 ophørte min læretid.

Det var uden stor ståhej. Normalt tog sven-
dene den nyudlærte med ud i byen og drak
ham fra sans og samling. Jeg undgik mand-
domsprøven, da alle havde nok at se til umid-
delbart før jul, og pengene var små. Det var
Bentzen, der næsten undskyldende forklare-
de mig tingene. Det passede mig fint. Firmaet
skulle imidlertid have kompensation for de 6
uger på den tekniske skole i Haderslev. Jeg
blev så ansat som "ungsvend" til 179,- kr./
ugen den sidste tid.

Jeg opfatter min læretid hos H. Overbeck
som noget af det bedste. Vi lærte nøjagtighed
og godt håndværk. Det var hårdt og slidsomt,
men man var retfærdig og konsekvent. For
selv om der var forskel på mester-overmon-
tør-svend og lærling, var hver enkelt respek-
teret, og via vores arbejde i private hjem fik vi
et indblik og social forståelse. Det var en god
tid.

NOTE

Kraks Blå bog skrev i 1974 om Hans P. N. Overbeck:
Elektroinstallatør, Ri.; født 18. maj 1891 i Chicago;
søn af slagtermester P. Overbeck (død 1903) og hustru
Pauline f. Holm (død 1959); gift 5. juni 1930 med
Olga, født 22. maj 1899, datter af gartner Martin Jes-
sen (død 1918) og hustru Kirstine f. Hansen (død
1936). Udlært som klejnsmed og elektriker 1909; ar-
bejdede i ind- og udland til 1914; overmontør hos H.
Niendal. Elektro Installationsfirma, Kolding 1914-
24. Overtog dette firma i eget navn 1924.

Medlem af bestyrelsen for foreningen Håndvær-
kere og Industridrivende i Kolding 1932-1949. For-
mand for den lokale sammenslutning af Arbejdsgiver-
foreningens medlemmer i Kolding 1941-1964 og for
Elektroinstallatørforeningen for Provinsen 1954-1964,
bestyrelsesmedlem fra 1938. Kredsformand for "Pro-
tektor" 9. kreds 1934-1962. Repræsentant i Hånd-
værksrådet for Elektroinstallatørforeningen i Køben-
havn og Provinsen 1948-1961. Medlem af Dansk Ar-

bejdsgiverforenings hovedbestyrelse til 1964, af for-
retningsudvalget i Jernindustrien 1952-1963 og af Ar-
bejdsanvisningsrådet i Kolding til 1966, formand for
bestyrelsen for Bertram Knudsen & Søn A/S, Kolding
fra 1955 og direktør for selskabet fra 1972. Udnævnt
til æreskansler og modtaget de finske elektroinstalla-
tørers fortjensttegn i guld 1963.

*Nedenstående har været til hjælp for mig med fotos og
supplerende oplysninger:*

Kai Peter Heick, Kolding (var ansat hos firmaet Mor-
ten Nielsen, Kolding. Søn af Heick fra firmaet Over-
beck).

Jørgen Ejler, Kolding (far, Johannes Ejler var forret-
ningsfører på Jydske Tidende).

Karen Juhl, Kolding (svigerinde til Helle Juhl).

Helle Juhl, Kolding (hustru til afdøde Knud Juhl, lær-
ling og ansat hos H. Overbeck).

Karin Speedtsberg (nu Hollænder), Kolding. En dat-
ter af William Speedtsberg.

Hans Erik Speedtsberg, Odense. En søn efter W.S.

Gunnar Speedtsberg, Løkken. En søn efter W.S.

Kirsten Speedtsberg, Løkken. Barnebarn efter W.S.

Lise Mogensen, Kolding. Enke efter montør Svend
Mogensen fra H. Overbeck.

Jørgen Ejnar Beirholm, Kolding. Lærling hos H.
Overbeck 1952-1954. Etablerede senere sit eget firma
på Haderslevvej.

Søren Reinholdt Rasmussen, Vonsild. H. Overbecks
efterfølger fra 1984. Uddannet hos firmaet Knudsen i
Slotsgade 15.

Jørgen Paulin Hansen, Kolding. Udlært 1964 hos H.
Overbeck. Efter værnepligt igen ansat som svend hos
H. Overbeck. Overtog firmaet i 1984 sammen med
Søren Reinholdt Rasmussen.

Erik Schwartz, Lunderskov.

Men uden Bent Ovesens hjælp (søn efter Mogens
Ovesen fra H. Overbeck) ville denne artikel næppe
være så fyldestgørende.